

Oslo kommune
Næringsetaten

Servicekontoret for næringslivet

Tips om

Personlige rettigheter

Utskrift av Servicekontoret sin
database Næringslex

Besøksadresse: Tollbugt. 27, inng. Øvre Slottsgt.

Postadresse: Postboks 745 Sentrum, 0106 OSLO

Telefon: 23 46 00 10

Telefax: 23 46 00 50

postmottak@nae.oslo.kommune.no

Personlige rettigheter

Personlige rettigheter

Gjennom livet opplever vi fra tid til annen endringer i livssituasjonen. Man kan bli syk for en kortere eller lengre periode, man skal kanskje bli mor eller far, pensjonere seg, eller bedriften man har jobbet i må legge ned. Alle endringer i livssituasjonen er ofte med på å påvirke vår personlige økonomi og da er det fint å vite at man står økonomisk rustet for disse endringene.

Valg av selskapsform, fks. aksjeselskap eller enkeltpersonsforetak, har betydning for hvilke personlige rettigheter man kan gjøre krav på hos Arbeids- og velferdsetaten (NAV).

I all hovedsak styres dette av hvorvidt man er næringsdrivende eller ansatt, altså om man har næringsinntekt eller lønnsinntekt.

I et enkeltpersonsforetak har man næringsinntekt og ikke lønn, mens i et aksjeselskap kan man ansette seg selv og ta ut lønn av selskapet.

Som næringsdrivende er man ikke like fullt dekket som en lønsmottaker i forhold til fks. sykepenger, og man har blant annet ikke krav på dagpenger.

Det finnes ulike typer forsikringsordninger en næringsdrivende kan tegne hos NAV for å være bedre dekket av ulike velferdsytelser.

Sykepenger

Sykepenger skal kompensere for bortfall av arbeidsinntekt når et yrkesaktivt medlem av folketrygden er syk.

Dekning i sykepengeordningen, og hvor mye du vil få utbetalt, avhenger av om du er selvstendig næringsdrivende, frilanser eller lønsmottaker.

Hva du har tjent tidligere, og hvor lenge du har vært i arbeid, kan også ha betydning for mye du vil få utbetalt.

Selvstendig næringsdrivende har ikke krav på like mye sykepenger som lønsmottakere, men det er mulig å opprette en tilleggsforsikring hos NAV, for å være bedre dekket. Se mer om dette i informasjonsskriv om forsikringer.

Dagpenger

Dagpenger skal sikre inntekt til livsopphold når man har bortfall av arbeidsinntekt. Dagpenger er kun en delvis erstatning av tapt arbeidsinntekt, men skal også bidra til at man kommer tilbake i arbeid.

Dekning i dagpengeordningen, og hvor mye du vil få utbetalt, avhenger av hva du har tjent tidligere, og hvor lenge du har vært i arbeid.

Selvstendig næringsdrivende har ikke krav på dagpenger.

Dersom du for eksempel driver et enkeltpersonforetak, og selv mener at det er stor risiko for at du i fremtiden ikke vil ha noen inntekt i firmaet ditt, er det lurt å sette av penger i dag, til uforutsette hendelser, som f.eks. nedleggelse av virksomhet.

Uføreytelser

Uføreytelser skal sikre inntekt for de som har fått inntektsevnen sin langvarig nedsatt på grunn av sykdom, skade eller lyte.

Det finnes to uføreytelser; arbeidsavklaringspenger og uførepensjon.

Arbeidsavklaringspenger er en stønad som gis når det foreligger en sannsynlighet for at man kan tilbakevende til arbeid senere.

Uførepensjon kan gis når det ikke er sannsynlig at man kan tilbakevende til arbeid noen gang.

Både arbeidsavklaringspenger og uførepensjon, beregnes på bakgrunn av tidligere inntekt, og krav om uføreytelse skiller ikke mellom hvorvidt man er lønsmottaker eller selvstendig næringsdrivende.

Men; det er viktig å huske på at lønsmottakere i tillegg til ytelser gjennom folketrygden, normalt sett også har en obligatorisk tjenstepensjon med uføredekning. Dette har ikke næringsdrivende. Derfor kan det være lurt for selvstendig næringsdrivende å undersøke muligheten for å sikre seg ytterligere mot uførhet hos private aktører, fks. forsikringsselskap eller bank.

Yrkesskadetrygd

En yrkesskade er en personsskade, sykdom eller dødsfall som skyldes en arbeidsulykke.

Selvstendig næringsdrivende må tegne frivillig trygd for å få yrkesskadedekning.

Trygden kan tegnes hos NAV, men man kan også tegne yrkesskadeforsikring hos et privat forsikringsselskap.

Pensjon

Folketrygdens alderspensjon

Etter lov om folketrygd (LOV 1997-02-28) har alle medlemmer av folketrygden i Norge rett på grunnpensjon etter fylte 67 år. Du må ha bodd i Norge i minst tre år etter fylte 16 år.

Grunnpensjon og tilleggspensjon utgjør hovedkomponentene i folketrygdens pensjoner.

I tillegg ytes det særtillegg til pensjonister som har rett til tilleggspensjon eller har liten tilleggspensjon, og forsørgingstillegg til pensjonister som forsørger ektefelle og/eller barn.

Grunnpensjon fastsettes på grunnlag av trygdetid og er uavhengig av tidligere inntekt.

Ytterligere informasjon om pensjon fra folketrygden finner du på NAV sine nettsider.

Obligatorisk tjenstepensjon (OTP)

Etter lov om obligatorisk tjenstepensjon (LOV-2005-12-21-124) som trådte i kraft 1.1.2006, må de fleste arbeidsgivere i dag ha en tjenstepensjonsordning for sine ansatte. Ordningen vil sikre at de fleste får alderspensjonsopptjening i tillegg til folketrygden.

Loven gjelder for alle foretak som har:

- a) minst to personer som begge har en arbeidstid og lønn som utgjør 75 % eller mer av full stilling,
- b) minst en arbeidstaker uten eierinteresser i foretaket som har en arbeidstid og lønn i foretaket som utgjør 75 % eller mer av full stilling, eller
- c) personer som hver har en arbeidstid og lønn som utgjør 20 % eller mer av full stilling, og som til sammen utfører arbeid som minst tilsvarer to årsverk

Arbeidsgivere må ha en innskuddsbasert eller en ytelsesbasert pensjonsordning.

Ytelsespensjon kjennetegnes ved at pensjonen er definert som en fastsatt ytelse, ofte som en bestemt andel av medlemmets lønn ved pensjonsalder. Ytelsesbaserte ordninger kan tilbys av livsforsikringsselskap og pensjonskasser. Innskuddsbaserte ordninger kan tegnes hos banker, livsforsikringsselskaper, pensjonskasser og forvaltningsselskap for verdipapirfond.

Innskuddet må minst være 2 % av den ansattes bruttolønn mellom 1 og 12G i en innskuddbasert ordning. Tilsvarende krav gjelder for ytelsesbaserte ordninger. 1G er grunnbeløpet i folketrygden.

Noen offentlige tjenstepensjonsordninger som kan være aktuelle:

Statens Pensjonskasse

Ytterligere informasjon om OTP finner du på Finansdepartementets nettsider.

Private pensjonsordninger

Private pensjonsordninger er en forsikring du foretar deg på privat initiativ utover det du har rett på av alderspensjon fra folketrygden og obligatorisk tjenstepensjon.

Eksempler på private pensjonsforsikringer kan være aksjer, aksjefond, penger i bank, eiendom osv.

Selvstendig næringsdrivende

- Alderspensjon: Du har krav på alderspensjon fra folketrygden. Hvor mye dette utgjør kan du få vite ved å ta kontakt med NAV.

- OTP: I utgangspunktet er en obligatorisk tjenstepensjon kun obligatorisk for arbeidsgivere, men selvstendig næringsdrivende kan tegne en frivillig tjenstepensjon. For mer informasjon om dette kan du ta kontakt med en bank eller et forsikringsselskap.

- IPS: Det er mulig å tegne en individuell pensjonssparing med skattefradrag (IPS). Man får skattefradrag for inntil 15.000,- (28 % av sparebeløpet i skattefradrag). Både innskuddet og avkastning er fritatt formuesskatt. For mer informasjon om IPS (tidligere IPA) kan du ta kontakt med en bank eller et forsikringsselskap. NB! Det er for mange ikke lønnsomt med en IPS på grunn av nye regler om skattelegging av pensjon. Spør banken din om dette.

Arbeidsinntekt ved siden av pensjon

Du kan fremdeles arbeide selv om du mottar alderspensjon fra folketrygden. Alle alderspensjonister kan fra og med 2010 arbeide/tjene så mye de vil ved siden av alderspensjonen, uten at pensjonen blir avkortet.

Svangerskapsenger

Svangerskapsenger skal sikre inntekt for friske gravide kvinner, som av ulike årsaker ikke kan arbeide under graviditeten, da arbeidets art kan påføre skade på fosteret.

For å ha rett på svangerskapsenger må du ha vært i arbeid i minst fire uker, og inntekten din på årsbasis må utgjøre minst halvparten av folketrygdens grunnbeløp (G).

Både lønsmottakere, selvstendig næringsdrivende og frilansere har krav på svangerskapsenger. Hvor mye du vil få utbetalt avhenger av hva du tjent tidligere.

Foreldrepenger

Foreldrepenger skal sikre inntekt for foreldre i forbindelse med fødsel og adposjon.

Du kan få foreldrepenger hvis du har hatt pensjonsgivende inntekt i minst seks av de ti siste månedene før stønadsperioden tar til. Inntekten på årsbasis må være minst halvparten av folketrygdens grunnbeløp (G).

Både lønsmottakere, selvstendig næringsdrivende og frilansere har krav på foreldrepenger.

Hva du har tjent tidligere har betydning for mye du vil få utbetalt. Hvor mye du får utbetalt i foreldrepenger vil også styres av hvor lenge du ønsker å ha permisjon (stønadsperiode).

Hva er grunnbeløpet "G"?

Mange av folketrygdens ytelser er knyttet til et grunnbeløp. Innenfor området skatt, er også grunnbeløpet sentralt. Grunnbeløpet kalles ofte bare "G".

G har en fastsatt størrelse og er den samme uansett i hvilken sammenheng "G" blir omtalt.

G justeres likevel som regel en gang i året, vanligvis i mai måned, for å ta høyde for lønns- og prisutvikling. Det er Stortinget som fastsetter størrelsen på G.

Eksempelvis var "G" i 1998 45.370,- kroner, mens "G" i 2012 var 81.122,- kroner.

Derfor er "G", i alle sammenhenger det blir omtalt og frem til G justeres igjen, 81.122,- kroner. Dersom du ser at noe omtales som "2 G" skal du altså gange 81.122,- med 2.

I og med at G justeres hvert år vil du sjeldent se at det er det faktiske beløpet som omtales, men at man i stedet for referer til G. Når det gjelder folketrygdens ytelser som beregnes ut fra G, regnes disse om hver gang G blir endret.

Grunnbeløpet utgjør for tiden kr. 81.122,- (pr. 1.5.2012).

For oppdatert informasjon om hvilket beløp "G" utgjør pr. dags dato, se NAV sine nettsider.

Folketrygden

Folketrygdens formål er å gi økonomisk trygghet ved å sikre inntekt og kompensere for særlige utgifter ved arbeidsløshet, svangerskap og fødsel, aleneomsorg for barn, sykdom og skade, uførhet, alderdom og dødsfall. Folketrygden skal bidra til utjevning av inntekt og levekår over den enkeltes livsløp og mellom grupper av personer. Folketrygden skal bidra til hjelp til selvhjelp med sikte på at den enkelte skal kunne forsørge seg selv og klare seg selv best mulig til daglig.

Medlemskap

For å ha krav på folketrygdens ytelser må du være medlem av folketrygden. Som hovedregel er alle som er bosatt lovlig i Norge medlemmer i folketrygden. For å regnes som bosatt må du oppholde deg i landet i minst ett år. Selv om du ikke bor i Norge er du medlem hvis du er arbeidstaker i landet, eller dersom du er norsk statsborger og er ansatt på norsk skip, i den norske stats tjenester eller er student med lån eller stipend i Statens lånekasse for utdanning. Dersom du oppholder deg i utlandet i mer enn ett år eller begynner å arbeide i utlandet eller på utenlandsk skip, opphører medlemskapet. Dersom du skal oppholde deg i Norge mellom 3 måneder og et år, kan du etter nærmere regler søke ditt lokale trygdekontor om frivillig medlemskap i folketrygden.

Trygdeavgift

Medlemskapet i folketrygden betales i form av trygdeavgift. Trygdeavgiften blir beregnet av personinntekt og pensjon. Når du skatter til Norge er det skatteetaten som både fastsetter størrelsen på trygdeavgiften og som trekker trygdeavgiften fra lønnen din. Trygdeavgiftens størrelse er differensiert, og er delt inn i tre ulike satser.

Det betales lav sats på pensjonsinntekt, mellomtsats på personinntekt og høy sats på personinntekt av næringsinntekt.

For ytterligere informasjon om trygdeavgiftens størrelse pr i dag, se NAV sine nettsider.

Årsaken til at næringsdrivende betaler høyere sats enn lønnstakere er at det ikke blir betalt arbeidsgiveravgift av næringsinntekten. Husk at dersom du er ansatt i ditt eget aksjeselskap regnes du som ordinær lønnstaker, og betaler mellomtsats av brutto lønnsinntekt, i tillegg til arbeidsgiveravgift.

Fritak

Det finnes en fritaksordning fra å betale trygdeavgift for særlig lave lønnsinntekter.

Ytterligere informasjon om denne ordningen finnes på NAV sine nettsider.

Folketrygdens ytelser

Folketrygden har flere ulike ytelsesordninger. Selv om du er medlem av folketrygden er det flere av disse ordningene som fortoner seg annerledes for næringsdrivende enn for ordinære lønnstakere. Generelt gjelder at det er den pensjongivende inntekten og ikke hele næringsinntekten som danner grunnlaget for beregning av ytelser i forbindelse med sykdom, fødsel, pensjon og så videre. Som næringsdrivende har du fks. ikke krav på dagpenger ved konkurs eller nedleggelse av virksomhet.

ETATER

Navn	NAV		
Postadresse	-	-	-
Besøksadresse	-		
Telefon	810 33 810 (Servicetelefon)		
Telefax	-		
E-post	-		
Hjemmeside	www.nav.no		

LOVER OG FORSKRIFTER

LOV-1997-02-28-019 Lov om folketrygd

STANDARDINFORMASJON

Ta kontakt igjen

Dersom du har flere spørsmål eller tilbakemeldinger vil vi gjerne høre fra deg! Bruk gjerne "Tips oss"-funksjonen du finner nederst til venstre i skjermbildet.

ANNEN RELATERT INFORMASJON

Arbeidsgiver
Arbeidstaker
Dagpenger
Dagpenger under etablering
Folketrygden
Foreldrepenger
Forsikringer
Grunnbeløpet G
Pensjon
Svangerskapsenger
Sykepenger
Uføreytelser